

De tuinbouw blijft innovatief

Vernieuwingen kenmerken de Nederlandse tuinbouw. In het innovatieprogramma 'Winnen aan Waarde' van de Stichting Innovatie Flowers & Food draait het de komende vijf jaar om marktdenken, toegevoegde waarde en coalities bouwen. In het programma 'Kas als Energiebron', voor energieneutrale kassen, ligt de horizon voor de glastuinbouw op 2020. Wageningen UR ondersteunt ondernemers in hun zoektocht naar oplossingen.

"Winnen aan Waarde streeft naar innovaties in de keten die meer aansluiten op de markt en de maatschappij," vertelt Peter Ravensbergen, projectregisseur bij de Stichting Innovatie Flowers & Food. "Traditioneel is de sector innovatief in het denken vanuit productie en kostenefficiënt produceren. Nu is het tijd ook innovatief te zijn in het creëren van toegevoegde waarde en producten onderscheidend maken in het schap. Dit moet samen met andere bedrijven: uit de sector, uit de keten, of met partijen buiten de sector zoals gezondheidszorgorganisaties, architecten, diëtisten of de sportwereld. Zo kunnen zorgverzekeraars klanten belonen als ze meer groente en fruit eten, wat hen via nieuwe tuinbouwketens wordt geleverd. Met de partijen wordt open samenwerking, maar niet open en bloot. Ideeën moeten kunnen gedijen in een veilige omgeving." Wageningen UR speelde een belangrijke rol bij de totstandkoming van het innovatieprogramma Winnen aan waarde, dat begin oktober is gepresenteerd aan de ministers van LNV en EZ. De initiatieven voor projecten moeten uiteindelijk bij bedrijven vandaan komen, maar de ervaring leert dat het bedrijfsleven Wageningen UR betreft bij de uitwerking en vice versa. "Zes van de zeven innovatieprojecten die Flowers & Food als start heeft begeleid, zijn met Wageningen UR", aldus Ravensbergen. Hieronder is onderzoek naar medicinale stoffen uit bloembollen met Praktijkonderzoek Plant & Omgeving, communicatie van gezondheidclaims met studenten van Wageningen Universiteit en geautomatiseerde kiemplantinspectie voor beter uitgangsmateriaal, waar Agrotechnology & Food Sciences Group bij betrokken is.

Wisselwerking

Flowers & Food zoekt meerwaarde door nieuwe vragen voor te leggen aan bestaande onderzoeksprogramma's. Ravensbergen: "Goede ideeën ontstaan vaak als je praktijkmensen en wetenschappers bij elkaar brengt. Wat leeft er in de praktijk, wat is er aan kennis?" De uitdaging voor de tuinbouwsector is zich meer te richten op gezondheid en welzijn, via eerlijke productie, met minder bestrijdingsmiddelen, en door minder nutriënten uit te

spoelen. "Maar vraag een consument wat lycopen is, en die denkt aan een gewasbeschermingsmiddel. Telers van tomaten met meer lycopen moeten dus nog wel een manier vinden om de meerwaarde over te brengen." De sector zoekt ook manieren om specifieke doelgroepen zoals jongeren – die steeds minder groente en fruit eten – aan te blijven spreken. Hier zijn projecten mogelijk met bijvoorbeeld pabo's en kinderopvangcentra.

Kas als energiebron

Ravensbergen verwacht verder veranderingen in de keten. "De producten van een teler in Noord-Limburg gaan nu eerst naar handelaren in Barendrecht, maar met nieuwe digitale systemen en slimme logistieke concepten kun je veel transportkilometers besparen. Dit sluit ook haarfijn aan bij de wens van de consument." Een programmatische aanpak, waarin innovatieve projecten zijn gekoppeld aan een onderzoeklijn, heeft volgens hem het meeste effect. Dat is ook zichtbaar in het innovatieprogramma Kas als energiebron – een thema dat al enige jaren het onderzoek en de kennis over energie-efficiëntere productie binnen de glastuinbouw omvat. Het is destijds als speerpunt opgenomen in de Innovatie- en Kennisagenda Tuinbouwcluster 2020. Sjaak Bakker, businessunit manager Wageningen UR Glastuinbouw, maakt duidelijk dat de glastuinbouw al jaren werkt zoals Ravensbergen aangeeft. "We hebben praktijknetwerken opgezet waarin we samen met telers en de toeleveringsindustrie de primaire vragen oplossen. Als we het antwoord schuldig blijven wordt er een nieuw project opgezet. Het is dus altijd vraaggestuurd." LNV en het Productschap Tuinbouw financieren het in de regel samen. "In Bergerden werken we bijvoorbeeld sinds 2005 aan een energieleverende kas. Voordat we het definitieve rapport kunnen publiceren, brengen bedrijven de resultaten vaak al in praktijk." Het typeert de dynamiek van de glastuinbouw. Toch is een innovatieprogramma nodig, want veel innovaties zijn een paar maten te groot voor individuele bedrijven, zowel voor telers als toeleverende industrie. Het vergt nog veel onderzoek om te bereiken dat in 2020 in nieu-

we kassen geen fossiele brandstof meer wordt gebruikt. "En dan duurt het nog tot 2040 voordat het hele areaal is vernieuwd, bij het huidige tempo en een gelijkblijvend areaal. Nu vervangt men vier- tot vijfhonderd hectare per jaar." De sector zou in 2020 ook minstens 30% minder CO₂ moeten uitstoten ten opzichte van 1990, maar heeft dat zelf nog aangescherpt tot 45%. De afgelopen jaren daalde de uitstoot maar mondjesmaat. Dus moet er de komende jaren gemiddeld drie tot vier procent per jaar af. Een lastige opgave. Bakker: "Ondernemers willen en moeten op korte termijn rendement maken en kijken vaak niet meer dan drie jaar vooruit. Het is een worsteling om te zorgen dat de middellange en lange termijn ook in beeld blijven." Daarnaast worden kassen steeds intensiever gebruikt. "Meer gewas wordt meer en langer belicht, en ondernemers willen zoveel mogelijk grip op het productieproces. Ze willen het productieproces kunnen sturen op kwaliteit, kwantiteit, tijd, productie, en dat jaarrond. Het aanbod moet de vraag snel kunnen volgen tegenwoordig. Dat maakt innoveren een continu proces, waarin je als onderzoeker voorop moet blijven lopen."

Kennisbenutting

Dat kassen en productie steeds intelligenter worden, komt mede door onderzoek van Wageningen UR Glastuinbouw. Zo staan er rekenprogramma's op internet om kasontwerpen mee door te rekenen, bijvoorbeeld voor een klimaatinstallatie in een geconditioneerde kas. "We maken de slag van kennisontwikkeling, -overdracht en -benutting zo klein mogelijk. We halen daarom ook graag mensen naar onze experimentele faciliteiten in Bleiswijk, om ze gaandeweg het onderzoek al te informeren." De komende jaren zal de glastuinbouw verder professionaliseren, verwacht Bakker. "De moderne ondernemers zijn managers, met bedrijfsleiders voor de dagelijkse bedrijfsvoering en specialisten in dienst voor klimaat, voeding en eventuele ziektes. Die trend zet zich de komende jaren ongetwijfeld door."

Cluster	Economisch perspectievolle agroketens
Meer informatie:	www.kennisonline.wur.nl www.glastuinbouw.wur.nl www.flowersfood.nl
Persoonlijk contact:	Sjaak.Bakker@wur.nl 0317 - 48 56 05 Peter.Ravensbergen@flowersfood.nl 079 - 34 70 898